

Marek SOBCZYŃSKI
Anita WOLANIUK

CONTEMPORARY TRENDS IN CITY CENTRE TRANSFORMATION OF BIG CITIES IN POLAND. THE CASE OF ŁÓDŹ, GDAŃSK AND CRACOW

ABSTRACT: This article aims to show the problem of city centre transformation in the 21st century, in three Polish cities Cracow, Gdańsk and Łódź. Transformation consists in condensation and conversion of space centre or in creating typical for city centers urban complexes in their nearest area. Cracow is conducting project of building New Town, which is the extension of the Old Town centre in the eastern direction. Gdańsk, on the areas of the former Gdańsk Shipyard, northern to the Old Town, implements project for Young City, and in Łódź in the vicinity of the city centre, on the postindustrial area is being realized project of New Center of Łódź.

KEY WORDS: city centre, transformation, Łódź, Gdańsk, Cracow

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE PRZEMIAN CENTRÓW DUŻYCH MIAST POLSKI NA PRZYKŁADZIE ŁODZI, GDAŃSKA I KRAKOWA

ABSTRAKT: Już od wczesnej starożytności ujawnia się tendencja do przekształcania centrów ośrodków miejskich, przez kolejnych uprawnionych do tego decydentów w celu poprawy ich funkcjonalności, dopasowania do postępującego rozwoju cywilizacyjnego lub jedynie powiększenia ich obszaru. W Rzymie przykładem może być zabudowa Pola Marsowego za panowania cesarza Oktawiana Augusta. Nierzadko celem takiego działania jest także żywiona przez decydenta ambicja upamiętnienia swej osoby w historii miasta (np. Beaubourg w Paryżu, zwane Centrum Georges'a Pompidou).

Przemiany ustrojowe, które objęły Polskę w ostatniej dekadzie XX w., nie pozostały bez wpływu na funkcjonowanie centrów dużych miast, jednak w pierwszej ich fazie ograniczono się jedynie do adaptacji istniejących struktur śródmiejskich do nowych funkcji i potrzeb. Dopiero przełom wieków przyniósł na tym polu znaczące zmiany. W wielu ośrodkach miejskich ujawniła się ograniczona zdolność istniejących centrów do obsługi nowych zadań, które pojawiły się wraz ze zmianą ustroju społeczno-ekonomicznego kraju. Rozwiązania tej sytuacji, które zastosowano w polskich dużych miastach, dają się sprowadzić zasadniczo do dwóch tendencji – zagęszczania i przekształcania istniejącej substancji centrum lub wznoszenia całych kompleksów urbanistycznych o charakterze śródmiejskim w najbliższym sąsiedztwie dotychczasowych centrów, z wykorzystaniem do tego obszarów słabiej zabudowanych lub często sąsiadujących z centrami terenów przemysłowych.

Do zilustrowania omawianych tendencji planistycznych służą autorom przykłady procesów zachodzących w XXI w. w trzech polskich miastach: Krakowie, Gdańsku i Łodzi, przy czym dwa ośrodki wymienione jako pierwsze reprezentują odpowiednio dwie wspomniane wcześniej tendencje planistyczne, natomiast Łódź jest ciekawym przykładem ich umiejętnego połączenia.

SŁOWA KLUCZOWE: centrum miasta, transformacja, Łódź, Gdańsk, Kraków

Franciszek KŁOSOWSKI

CURRENT TENDENCIES FOR LOCATION OF SERVICES IN CENTRAL AREAS OF POLISH CITIES

ABSTRACT: The paper is an attempt to formulate generalized conclusions related to location of services in central areas of Polish cities. The main focus is laid upon the following points:

1. determination of current factors that affect location of services in cities;
2. definition of places that promote development of services in central city areas with reference to service structure;
3. periodical changes in services, which resulted in determination of 4 stages comprising the years 1989–1990, 1991–1994, 1995–1999, and the period after the year 2000.

KEY WORDS: services, cities, location of services

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE LOKALIZACJI USŁUG W CZĘŚCIACH ŚRÓDMIEJSKICH POLSKICH MIAST

ABSTRAKT: Artykuł jest próbą sformułowania ogólnych wniosków dotyczących lokalizacji usług w centralnych obszarach polskich miast. Główny nacisk jest położony na następujące kwestie:

1. określenie obecnych czynników, które wpływają na lokalizację usług w miastach;
2. określenie miejsca wspierających rozwój usług w centralnych obszarach miasta w odniesieniu do struktury usług;
3. okresowe zmiany w usługach, które spowodowały wyróżnienie 4 okresów: 1989–1990, 1991–1994, 1995–1999, oraz okresu po 2000 r.

SŁOWA KLUCZOWE: usługi, miasta, lokalizacja usług

Arkadiusz MROCZEK

PERSPECTIVES OF HIGHER ORDER SERVICES CENTERS IN THE CITIES OF POLAND

ABSTRACT: Since the beginning of the century Poland is becoming an emerging market for BPO and Shared Service Centers. Those kinds of higher order services may be an important chance to develop economic potential of the country, as well as its main cities. The paper shows some up to date information about service centers in the context of human resources in the biggest cities of Poland. Basing upon those data, some predictions about future investment decisions are made. Current state of the global economy is also taken into consideration. The results show that, despite the downturn in many countries and sectors, service centers in Poland may still be growing.

KEY WORDS: service centers, centers of higher order services, higher order services, BPO, SSC, Shared Service Centers, outsourcing, offshoring

PERSPEKTYWY ROZWOJU CENTRÓW USŁUG WYŻSZEGO RZĘDU W MIASTACH POLSKI

ABSTRAKT: Od początku XXI w. Polska staje się tzw. rynkiem wschodzącym dla centrów usług dla biznesu. Tego rodzaju usługi o wyższym celu mogą stwarzać znaczącą szansę na rozwój potencjału gospodarczego zarówno kraju, jak i miast. W artykule przedstawiono niektóre aktualne informacje na temat centrów usług w kontekście zasobów ludzkich w największych miastach Polski. Opierając się na tych danych, przewiduje się podejmowanie przyszłych decyzji inwestycyjnych. Brany jest również pod uwagę aktualny stan gospodarki światowej. Wyniki pokazują, że pomimo spowolnienia tempa wzrostu gospodarczego w wielu krajach i sektorach centra usługowe w Polsce mogą nadal się rozwijać.

SŁOWA KLUCZOWE: centra usługowe, centra usług o wyższym celu, BPO, SSC, Shared Service Centers, outsourcing, offshoring

Justyna DANIELEWICZ

THE INFLUENCE OF COLLEGES ON THE SPATIAL DEVELOPMENT. THE CASE OF ŁÓDŹ

ABSTRACT: In Poland after 1990 we can observe the dynamic development of private colleges. Łódź belongs to the cities where the development is especially visible. During transformation period 19 colleges were founded. Earlier there were already six public schools. Moreover in Łódź operate three theological seminaries.

Such big number of colleges strongly influences on the whole city and the region. One of the visible results of this impact is changes in urban space. The aim of the article is to show the way in which colleges had been changing the space in which they operate. It presents change in the number of buildings (new ones and old, used previously to different purposes) belonging to the educational institutions and the way in which the development of educational function influences to the spatial development. The analysis is based on the questionnaires realised in Łódź colleges.

KEY WORDS: spatial development, colleges, revitalisation

WPLYW UCZELNI WYŻSZYCH NA ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI ŁÓDZI

ABSTRAKT: W Polsce po 1990 r. obserwujemy dynamiczny rozwój prywatnych uczelni. Łódź należy do miast, w których ten rozwój jest szczególnie widoczny. W okresie transformacji powstało tam 19 uczelni. Ponadto w Łodzi działają trzy seminaria duchowne. Tak duża liczba uczelni ma ogromny wpływ na całe miasto i region. Jednym z widocznych rezultatów ich obecności są zmiany zachodzące w przestrzeni miejskiej. Celem artykułu jest pokazanie, w jaki sposób uczelnie zmieniają przestrzeń, w której działają. Artykuł prezentuje zmiany liczby budynków (tych nowych i starych, używanych wcześniej do różnych celów) należących do instytucji edukacyjnych i sposób, w jaki rozwój funkcji edukacyjnych wpływa na rozwój przestrzenny. Analiza opiera się na badaniach kwestionariuszowych przeprowadzonych na uczelniach Łodzi.

SŁOWA KLUCZOWE: zagospodarowanie przestrzenne, uczelnie, rewitalizacja

Katarzyna KULCZYŃSKA
Roman MATYKOWSKI

DILEMMAS IN THE RESEARCH ON THE OPERATION OF THE RETAIL SYSTEM IN CONTEMPORARY URBAN SPACE

ABSTRACT: The aim of the study was to analyse research difficulties involved in the operationalisation of the urban retail system, identification and classification of new concentration forms of shopping in urbanised areas, and changes in consumer behaviour in Poland over the last two decades. The analysis was intended to find new possibilities and directions of change in the research on retailing geography in Poland.

KEY WORDS: urban retail system, new concentration forms of shopping, consumer behaviour

DYLEMATY BADAWCZE STUDIÓW NAD FUNKCJONOWANIEM SYSTEMU HANDLOWEGO WE WSPÓŁCZESNEJ PRZESTRZENI MIEJSKIEJ

ABSTRAKT: Celem niniejszego opracowania jest analiza trudności badawczych związanych z operacjonalizacją miejskiego systemu handlowego, z rozpoznaniem i klasyfikacją nowych form koncentracji handlu na obszarach zurbanizowanych oraz ze zmianami zachowań konsumenckich w Polsce ostatnich dwóch dekad.

SŁOWA KLUCZOWE: miejski system handlowy, nowe formy koncentracji handlu, zachowania konsumentów

Joanna DOMINIĄK

CHANGES IN THE STRUCTURE OF SERVICES IN THE POZNAŃ AGGLO- MERATION OVER THE YEARS 1996–2007

ABSTRACT: The political, social and economic changes initiated in Poland in 1989 provided a basis for a dynamic development of services. The 1990s were characterised by rapidly growing service employment; over the years 1990–2006 its proportion rose from 37% to 54%. There was also an increase in the contribution of the service sector to gross value added. In 2006 the service sector generated 65% of national income, as against 54% in 1990. The development of the service sector in Poland varied regionally, high dynamics being displayed by voivodeships with big urban agglomerations: Mazovia, Wielkopolska and Małopolska. The aim of the article is to characterise changes in the service sector of the Poznań agglomeration over the years 1996–2007. First, the structure of the service sector in the Poznań agglomeration (as divided into a core and a peripheral zone) is presented. Next, an attempt is made to identify differences in the transformation of services in terms of the Poznań – periphery division and by communes making up the peripheral zone of the agglomeration.

KEY WORDS: service sector, agglomeration, employment structure

ZMIANY W STRUKTURZE USŁUG W AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ W LATACH 1996–2007

ABSTRAKT: Zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze zapoczątkowane w Polsce w 1989 r. stworzyły podstawy do dynamicznego rozwoju sektora działalności usługowej. Lata 90. XX w. charakteryzowały się szybkim wzrostem zatrudnienia w usługach. W latach 1990-2006 udział pracujących w tym sektorze zwiększył się z 37% do 54%. Wzrastał także udział sektora usług w wytwarzaniu wartości dodanej brutto. W 2006 r. sektor usług generował 65% dochodu narodowego (dla porównania w 1990 r. – 54%). Rozwój sektora usług w Polsce był zróżnicowany regionalnie – wysoką dynamiką cechowały się województwa z dużymi aglomeracjami miejskimi: mazowieckie, wielkopolskie i małopolskie.

W procesie rozwoju społeczno-gospodarczego główną przyczyną rozwoju usług był wzrost popytu na usługi produkcyjne i konsumpcyjne. W przedsiębiorstwach przemysłowych nastąpił wzrost zapotrzebowania na usługi wyspecjalizowane i nowoczesne stosujące zaawansowane technologie, zarówno powstające w ramach przedsiębiorstwa, jak i nabywane. Rozwinęły się usługi tworzące tzw. otoczenie biznesu, głównie branży informatycznej i finansowej. Rosnący poziom życia ludności spowodował większe zapotrzebowanie na usługi konsumenckie: handlowe, medyczne, edukacyjne i turystyczne.

Rozwojowi usług, jaki następuje w Polsce od początku lat 90., towarzyszą przemiany w strukturze sektora usług i w organizacji działalności usługowej. Zmiany w strukturze sektora usług polegają na zmianach udziału poszczególnych branż usługowych w usługach ogółem. Coraz większego znaczenia w sektorze usług nabierają usługi wyspecjalizowane, zatrudniające pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych, wśród nich usługi o wysokim nasyceniu wiedzą oraz usługi dla producentów i dla biznesu. Do sekcji usługowych wyróżniających się wysoką dynamiką rozwoju, obok usług handlowych, zalicza się pośrednictwo finansowe (124%) i obsługę nieruchomości i firm (140%). Rozwój tych usług w Polsce nastąpił stosunkowo niedawno, stąd są one często określane jako usługi nowe. Wzrost tych usług nabiera istotnego znaczenia w kontekście gospodarki opartej na wiedzy.

Celem artykułu jest charakterystyka przemian w sektorze usług w aglomeracji poznańskiej w latach 1996–2007, ze szczególnym uwzględnieniem zależności pomiędzy rangą miasta i charakterem zmian w strukturze usług.

SŁOWA KLUCZOWE: struktura zatrudnienia, sektor usługowy, aglomeracja

Paweł KRETOWICZ

DEMARICATION OF THE SERVICE AREA IN THE VICINITY OF A HOSPITAL ON THE EXAMPLE OF CRACOW

ABSTRACT: This paper presents the influence of hospitals (and specialist services offered at these institutions) upon the nearest service areas, which is comprised of both hospital buildings and those in the immediate vicinity. Some businesses with no relation to medical services were observed in a few hospital buildings in the city of Cracow. Using the example of hospitals in Cracow, associations between physical distance, the number and structure of market services were examined. Demarcations of the service areas were made for both the hospitals within their various urban zones and for the whole city. Substantial differences between zones were discovered in regards to the total number of services, as there is a surplus located in the city center and very few services near hospitals located in the apartment building zones. The role of the hospital in crystallizing the service zone in its vicinity decreases the closer to the city center the hospital is located.

KEY WORDS: areas of service in the city, influence of hospital exist

DELIMITACJA MIEJSKIEJ PRZESTRZENI USŁUGOWEJ W STREFIE OD- DZIAŁYWAŃ SZPITALI KRAKOWSKICH

ABSTRAKT: W pracy przedstawiono wpływ występowania szpitali (i specjalistycznych usług oferowanych przez te instytucje) na najbliższe obszary usługowe, które składają się z budynków szpitalnych oraz z zabudowań w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Niektóre firmy niemające związku z usługami medycznymi pojawiły się w kilku szpitalach na terenie Krakowa. Na przykładzie szpitali krakowskich, zbadano relację między fizyczną odległością, liczbą i strukturą rynku usług. Wydzielono obszary usługowe zarówno w szpitalach, w różnych strefach miejskich, jak i na terenie całego miasta. Zaobserwowano znaczne różnice między wymienionymi strefami w odniesieniu do całkowitej liczby usług. Występuje bowiem nadwyżka usług związanych z ochroną zdrowia w centrum miasta w porównaniu z niewielką ilością usług medycznych zlokalizowanych w strefach bloków. Rola szpitala w procesie tworzenia strefy usług w jego pobliżu zmniejsza się tym bardziej, im bliżej centrum miasta znajduje się szpital.

SŁOWA KLUCZOWE: tereny usługowe w mieście, wpływ występowania szpitala

Sławomir PYTEL

Elżbieta ZUZAŃSKA-ŻYŚKO

THE ROLE OF TOURISM IN THE POST-INDUSTRIAL CITIES

ABSTRACT: Tourism within the area of Katowice urban aggregate consists of many forms, including culture tourism, business, entertainment, trade, ethnic-sentimental, religious, sport and recreation. The aim of the thesis is to show the changes that have taken place in the area of Katowice urban aggregate; to show the chance of the development within the touristic function and to answer the question whether it can turn into the main field of activity of the city's citizens. On the basis of the indexes analysis one may state that the role of tourism in the cities of the urban aggregate is rather complementary and at various levels of progress.

KEY WORDS: tourism, post-industrial areas, tourism index

ROLA TURYSTYKI W ROZWOJU MIAST POPRZEMYSŁOWYCH

ABSTRAKT: Górny Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie w przeszłości były i często nadal są postrzegane jako centrum przemysłowe, jednak ich wizerunek zmienia się z roku na rok. Wzrasta znaczenie usług i intensywnie rozwijają się małe i średnie przedsiębiorstwa. Dla rozwoju regionu niezwykle ważne są trafnie dobrana strategia promocji i przełamywanie stereotypów. Poza tym analizowany obszar mieści w sobie również ogromny potencjał naukowy i kulturowy.

W literaturze przedmiotu turystyczna funkcja miasta jest traktowana jako „turystyka w mieście” lub „turystyka na obszarach miejskich”. Pod tym pojęciem można rozumieć:

1. wszystkie formy turystyki, które występują na terenach miejskich;
2. formy turystyki związane z atrakcyjnością turystyczną miasta;
3. turystykę, której celem jest odwiedzanie i poznanie miasta traktowanego jako dziedzictwo materialne i duchowe przekazywane z pokolenia na pokolenie oraz uznawanego za niepodzielny element przestrzeni turystycznej.

Turystyka na obszarach miejskich obejmuje zatem wiele form turystyki, w tym turystykę kulturową, biznesową, kulturalno-rozrywkową, handlową, etniczno-sentymentalną, religijną i sportowo-rekreacyjną.

Przedmiotem niniejszego opracowania są funkcje turystyczne miast konurbacji katowickiej. Głównym czynnikiem miastotwórczym większości tych miast był przemysł, a zwłaszcza górnictwo węgla kamiennego, które jeszcze w latach 60. i 70. XX w. było dominującą funkcją. Obecnie dominującymi funkcjami większości miast konurbacji katowickiej są funkcje usługowe. W świetle zarysowanych zmian funkcjonalnych nasuwa się pytanie: Jakie miejsce wśród funkcji usługowych zajmuje funkcja turystyczna i czy może ona stać się główną dziedziną działalności mieszkańców miasta, od której zależy jego dalszy rozwój?

SŁOWA KLUCZOWE: turystyka, tereny przemysłowe

Agnieszka DEMBICKA-NIEMIEC

THE IMPORTANCE OF TRADE FUNCTION IN OPOLE ECONOMIC STRUCTURE

ABSTRACT: The meaning of trade function in economic of the city started to be bigger during last ten years. The effect of transformation causes that this function begin to be one of the most important function in the city.

This article aims to show, how the share of trade function had been changing in the Opole city in the period 1995–2008 year. That's why, author of article try to answer questions below:

1. How change the meaning of trade function on the background of OTJ (on the job), worker structure?
2. What is the share of trade entity in the entity structure in Opole?
3. What is the dynamic of entity which are functioning in Opole market?

KEY WORDS: trade function, city function, economic base of the city

ROLA FUNKCJI HANDLOWEJ W STRUKTURZE GOSPODARCZEJ OPOŁA

ABSTRAKT: Rola funkcji handlowej w gospodarce miasta zyskała na znaczeniu w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Proces transformacji spowodował, że funkcja ta staje się jedną z najbardziej istotnych funkcji w mieście. Artykuł ma na celu pokazanie, w jakim stopniu wzrósł udział funkcji handlowej w Opolu w latach 1995–2008. Dlatego, starano się odpowiedzieć na poniższe pytania: 1. Jak zmieniła się rola funkcji handlowej w świetle struktury pracujących?

2. Jaki jest udział podmiotów handlowych w strukturze podmiotów badanych na terenie danego ośrodka?
3. Jaka jest dynamika podmiotów funkcjonujących w sferze handlu?

SŁOWA KLUCZOWE: funkcja handlowa, struktura gospodarcza miasta, Opole

Jakub TACZANOWSKI

THE EXTENSION AND MODERNIZATION OF THE CRACOW TRAM TRANSPORT IN THE YEARS 1989–2009 IN VIEW OF THE NEW REQUIREMENTS OF THE TOWN DEVELOPMENT

ABSTRACT: The purpose of the paper is to answer the question if and how the municipal tram transport in Cracow has been able to adapt to the new socio-economic conditions after 1989. The most important characteristics of the town's spatial development over the last 20 years have been decrease of the industry, especially of the most important plant of the town – the steel works, the rapid development of services in form of shopping malls, business centers and restaurants and cafes in the town centre. Between 1989 and 2009 the last 20 years three tram sections in the total length of 5,6 km have been build and over 75% of the network has been modernized. The rolling stock has been modernized as well. However, the process of the town's spatial development is still much faster than the extension of the tram network. Plenty of housing estates, both build during the communist period and after 1989, as well as the new Jagiellonian University campus in the district of Ruczaj still have got no access to the municipal tram transport. Because of that some new housing developments adapt to the existing tram network, for instance in the Grzegórzki, Zakrzówek, Kurdwanów and Krowodrza Górka districts.

KEY WORDS: spatial development, tram transport, urban geography

ROZBUDOWA I MODERNIZACJA KRAKOWSKIEJ SIECI KOMUNIKACJI TRAMWAJOWEJ W LATACH 1989–2009 WOBEC NOWYCH WYMAGAŃ ROZWOJU MIASTA

ABSTRAKT: Celem pracy jest odpowiedź na pytanie, czy i w jaki sposób miejski transport tramwajowy w Krakowie był w stanie dostosować się do nowych warunków społeczno-gospodarczych po 1989 r. Do najważniejszych cech zagospodarowania przestrzennego miasta w ciągu ostatnich 20 lat zalicza się zmniejszenie znaczenia przemysłu, zwłaszcza w najważniejszych obszarach miasta – szybki rozwój usług w formie centrów handlowych, centrów biznesowych i restauracji czy kawiarni w centrum miasta. W latach 1989 i 2009 trzy sekcje tramwajowe o łącznej długości 5,6 km zostały wybudowane i ponad 75% sieci zostało zmodernizowanych. Jednakże rozwój przestrzenny miasta jest nadal o wiele szybszy niż rozbudowa sieci tramwajowej. Wiele osiedli mieszkaniowych, budowanych w okresie komunizmu i po 1989 r., jak również nowy kampus Uniwersytetu Jagiellońskiego w dzielnicy Ruczaj nadal nie ma dostępu do miejskiej komunikacji tramwajowej. Z tego też względu niektóre nowo powstające osiedla mieszkaniowe dostosowują się do istniejącej sieci tramwajowej, np. w Grzegórzki, Zakrzówek, Kurdwanów i dzielnica Krowodrza Górka.

SŁOWA KLUCZOWE: zagospodarowanie przestrzenne, transport tramwajowy, geografia miast

Piotr TRZEPACZ

AIRPORTS AND MOTORWAYS AS FACTORS INFLUENCING THE SHAPING OF URBAN AND SUBURBAN SPACES

ABSTRACT: Airports and motorways belongs to the large-scale infrastructure. In both cases we can observe dynamic development of such objects in Poland. Author researched their impact on real estate market and

local mobility patterns. In both cases it's possible to identify the areas of negative impact of this group of transport infrastructure. This negative impact reflects on the land prices – but those interactions are spatially selective. In the case of airports, those areas which function under the axis of aircraft movements suffers from high noise level and greater pollution emission. It decreases the quality of life and indirectly impacts on real estate market. In the case of motorways we can also find the areas where those negative aspects are more troublesome than in the others. The settlements which are located nearby the nodes between motorway and local roads may develop fast because they present high level of accessibility to the main urban area and often are separated from negative acoustic climate by the system of acoustic screens. From the other hand settlements in direct neighborhood to the motorway, but without accessibility to the node, are cut from this kind of positive impact. In this case local society can suffer from limited possibilities of mobility caused by motorway as the corridor in space, hard or even impossible to cross.

KEY WORDS: airport impact, motorway impact, aerotropolis, urban and suburban space

AUTOSTRADY I PORTY LOTNICZE W KSZTAŁTOWANIU PRZESTRZENI MIEJSKIEJ I PODMIEJSKIEJ

ABSTRAKT: Lotniska i autostrady należą do infrastruktury wielkoskalowej. W obu przypadkach można zaobserwować dynamiczny rozwój takich obiektów w Polsce. Autor badał ich wpływ na rynek nieruchomości i lokalne wzorce mobilności. W obu przypadkach można wyznaczyć obszary negatywnego wpływu tego rodzaju infrastruktury transportowej. Odzwierciedla to negatywny wpływ na ceny gruntów, jednak te interakcje są przestrzennie zróżnicowane. W przypadku lotnisk obszary, które znajdują się w ramach osi ruchu statków powietrznych, cierpią z powodu wysokiego poziomu hałasu i zwiększonej emisji zanieczyszczeń. To obniża jakość życia mieszkańców tych terenów, a pośrednio wpływa na rynek nieruchomości. W przypadku autostrad możemy znaleźć obszary, w których takie negatywne działania są bardziej uciążliwe niż w innych. Osiedla znajdujące się w pobliżu węzłów autostrad i dróg lokalnych mogą rozwinąć się szybciej, ponieważ reprezentują wysoki poziom dostępności do głównych stref urbanistycznych, a często są oddzielone od negatywnych efektów dźwiękowych przez system ekranów akustycznych. Zarazem jednak osiedla w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady, ale bez dostępu do węzła, są odcięte od pozytywnego wpływu występowania węzłów komunikacyjnych. W tym przypadku społeczności lokalne mają ograniczone możliwości poruszania się spowodowane przez autostradę jako korytarz w przestrzeni, który jest trudny lub wręcz niemożliwy do przekroczenia.

SŁOWA KLUCZOWE: oddziaływanie portów lotniczych, oddziaływanie autostrad, aerotropolis, przestrzeń miejska i podmiejska

Jakub SZYMAŃSKI

GROUND RENT REGULATION FUNCTION IN CREATING HABITABLE SPACE IN WROCLAW

ABSTRACT: This article is devoted to the issue of regulatory function of leasehold in the creation of living in Wrocław. In order to grasp the nature of the issue the work firstly outlines the processes which led to an increase in its relevance, the processes connected with transformation and decentralization. Subsequently, the article points to the actors, whose decisions and actions affect the conditions for the functioning of the urban system and the main source of conflict in the city. The next part of the article describes the impact of the leasehold as a subject to a mechanism of creation the ground for the city and the reference to the condi-

tions of Wrocław. Afterwards the suburbia issues and the urban sprawl are described in the context of the subject of this article. The last part of the article quotes forecasts on the population fluctuations in Wrocław and their impact on future demand for residential space.

KEY WORDS: ground rent, regulation function, Wrocław

FUNKCJA REGULACYJNA RENTY GRUNTOWEJ W KREOWANIU PRZESTRZENI MIESZKALNEJ WE WROCŁAWIU

ABSTRAKT: Artykuł poświęcony jest zagadnieniu funkcji regulacyjnej renty gruntowej w kreowaniu przestrzeni mieszkalnej we Wrocławiu. W celu adekwatnego uchwycenia charakteru renty gruntowej przedstawia w pierwszej części pracy procesy, które doprowadziły do wzrostu jej istotności, procesy związane z transformacją i decentralizacją. Następnie wskazuje się na podmioty, których decyzje i działania wpływają w warunkach gry rynkowej na funkcjonowanie systemu miejskiego oraz stwarzają główne źródła konfliktów w przestrzeni miejskiej. W kolejnej części artykułu opisano mechanizm wpływu renty gruntowej na kreowanie przestrzeni miejskiej, a wnioski odniesiono do warunków Wrocławia. W dalszej kolejności przechodzi się do zagadnienia suburbanizacji i *urban sprawl* w kontekście tematu artykułu, a w jego ostatniej części przedstawia się prognozę fluktuacji populacji Wrocławia, która się wiąże z przyszłym popytem na przestrzeń mieszkalną.

SŁOWA KLUCZOWE: renta gruntowa, funkcja regulacyjna, Wrocław

Beata NAMYŚLAK
Dominik SIKORSKI

SELECTED FEATURES OF DWELLING STOCKS IN WROCŁAW AND THE WROCŁAW AGGLOMERATION

ABSTRACT: The purpose of this study is an analysis of dwelling stocks in Wrocław and in the Wrocław agglomeration. Moreover, the article includes the characteristics of some elements of dwelling stocks in Wrocław in the comparison of Warsaw, Łódź, Cracow and Poznań. To realize these aims, the TERYT data base from the Central Statistical Office in Wrocław and the data of the Regional Data Bank were used. The analysis reflects the state at the end of 2007.

KEY WORDS: dwelling stocks, Wrocław, Wrocław agglomeration

WYBRANE CECHY ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH WE WROCŁAWIU I W AGLOMERACJI WROCŁAWSKIEJ

ABSTRAKT: Celem niniejszej pracy jest analiza zasobów mieszkaniowych we Wrocławiu i w aglomeracji wrocławskiej. Ponadto artykuł zawiera charakterystyki niektórych elementów zasobów mieszkaniowych we Wrocławiu w porównaniu z Warszawą, Łodzią, Krakowem i Poznaniem. Aby zrealizować te cele, wykorzystano dane z bazy danych TERYT Głównego Urzędu Statystycznego we Wrocławiu oraz dane z Banku Danych Regionalnych. Analiza ta odzwierciedla stan na koniec 2007 r.

SŁOWA KLUCZOWE: zasoby mieszkaniowe, Wrocław

Ewa SZAFRAŃSKA

**LARGE HOUSING ESTATES – THEIR CHANGES AND ROLE
IN SOCIO-SPATIAL STRUCTURE OF CONTEMPORARY POLISH CITY.
THE CASE OF ŁÓDŹ**

ABSTRACT: This paper focuses on large-scale housing estates in Łódź as an example of post-socialist city. The aim of the article is to describe the large housing estates in Łódź in the light of statistical data and to identify and clarify the social, spatial and functional changes which have occurred in transformation period in these estates. The study is based on the results of National Censuses (1988 and 2002) and on the data of unpublished materials of the Municipality of Łódź. The article consists of four parts. First part presents general information on LHE in Poland. The second describes the development of LHE in Łódź and its current situation in the light of statistical data. The third part presents the results of an analysis of social, spatial and functional changes that have been taking place in LHE in Łódź in transformation period. The fourth is a conclusion providing an answer to the question why LHE in post-socialist Łódź still seem to offer fairly satisfactory conditions (physically and socially) and why they are still attractive in comparison with other areas of the city.

KEY WORDS: large housing estates, post-socialist city, Łódź, housing environment, residential attractiveness

**WIELKIE ZESPOŁY MIESZKANIOWE – ICH PRZEMIANY I MIEJSCE
W STRUKTURZE SPOŁECZNO-PRZESTRZENNEJ WSPÓŁCZESNEGO
MIASTA. PRZYKŁAD ŁODZI**

ABSTRAKT: W pracy skoncentrowano się na dużych osiedlach mieszkaniowych w Łodzi jako przykładzie miasta postsocjalistycznego. Celem artykułu jest opisanie dużych osiedli mieszkaniowych w Łodzi w świetle danych statystycznych oraz zidentyfikowanie i wyjaśnienie społecznych, przestrzennych i funkcjonalnych zmian, jakie zaszły na tych osiedlach w okresie transformacji. Badania opierają się na wynikach spisów powszechnych (1988 i 2002) oraz na danych z niepublikowanych materiałów gminy Łódź. Artykuł składa się z czterech części. Pierwsza część przedstawia ogólne informacje na temat wielkich zespołów mieszkaniowych (LHE) w Polsce. Druga część opisuje rozwój LHE w Łodzi oraz ich obecną sytuację w świetle danych statystycznych. W trzeciej części przedstawiono wyniki analizy zmian społecznych, które zachodziły w LHE w Łodzi w okresie transformacji przestrzennych i funkcjonalnych. Czwarta część koncentruje się na udzieleniu odpowiedzi na pytanie, dlaczego LHE w postsocjalistycznej Łodzi nadal zdają się oferować dość satysfakcjonujące (fizycznie i społecznie) warunki i dlaczego są one nadal atrakcyjne w porównaniu z innymi obszarami miasta.

SŁOWA KLUCZOWE: duże obudowy nieruchomości, miasto postsocjalistyczne, Łódź, środowisko mieszkaniowe

Małgorzata ŚLICZNA

ENVIRONMENTAL FRIENDLY HOMES AND COMMUNITIES AS A VISION OF CITIES IN XXI CENTURY

ABSTRACT: EU's environmental protection issues are very important elements of sustainable development and ecological policy. In XXI century cities are growing really rapidly. Thanks to that cities are full of inhabitants which have big influence on the world. Even households and its living space has influence on environment. The most important "hot spots" (the place, point which can have a bad influence on environment) were identify and analyzed in article. Some environmental friendly technologies were subject to economical analysis. In analysis were used CBA, Static Payback Period and NPV. Result of analysis were not a surprise, payback period was long, around 17 years (for all elements). CBA's shown that environmental benefits of operation of "environmental friendly home" are huge. This article is supposed to show that even small decisions in our household are important for Earth's environment protection and future generations. On the other hand in the article are highlighted the future trends in housing. Hopefully this article will help to creat great cities where environment issues are taken into consideration.

KEY WORDS: environment protection, eco-house, ecological impact, hot spots, environment friendly technologies

DOMY I OSIEDLA PRZYJAZNE ŚRODOWISKU, JAKO WIZJA MIAST XXI WIEKU

ABSTRAKT: Miasta XXI wieku są to aglomeracje bardzo szybko rozwijające się i tętniące życiem, w związku z tym ważnym aspektem staje się ochrona środowiska i życie zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju. Referat porusza kwestie domów przyjaznych środowisku, przedstawia możliwe do wykorzystanie technologie oraz identyfikuje główne „hot spot” występujące w domu mieszkalnym. Zostały również opisane uregulowania prawne, które sprzyjają powstawaniu domów i osiedli przyjaznych środowisku. W referacie przedstawiono możliwe do zastosowanie rozwiązania proekologiczne oraz została przeprowadzona ocena funkcjonowanie eko-domu. W referacie znalazła się również analiza ekonomiczna i ekologiczna takiego domu.

SŁOWA KLUCZOWE: ochrona środowiska, technologie przyjazne środowisku, domy ekologiczne

Elżbieta PIOTROWSKA

A NEW QUALITY OF CITY IN PUBLIC SPACES

ABSTRACT: The quality of public spaces has an impact on the quality of life of city dwellers. The way the value of the specific components of certain spaces is perceived depends on the use of individual land. We pay attention to its aesthetics, functionality, selection and arrangement of the appropriate elements of which it is composed. However, wanting to create and receive a better and new quality of public spaces, we should get to know what their role in the historical development of cities was, who the recipients are and what they evaluate, who and what shapes the space, what elements it consists of, how to create it, and whether there are any restrictions as far as its development is concerned. This article discusses the above issues and introduces the reader to an image of contemporary public space.

KEY WORDS: public space, quality of cities

NOWA JAKOŚĆ MIASTA W PRZESTRZENIACH PUBLICZNYCH

ABSTRAKT: Jakość przestrzeni publicznych ma wpływ na jakość życia mieszkańców miasta. Postrzeganie i odczuwanie wartości elementów tworzących określoną przestrzeń zależy od sposobu użytkowania poszczególnych terenów. Zwracamy uwagę na jej estetykę, funkcjonalność, odpowiedni dobór i uporządkowanie elementów, z jakich się składa. Jednakże chcąc tworzyć i odbierać lepszą, nową jakość przestrzeni publicznych, powinniśmy poznać, jakie było ich znaczenie w historycznym rozwoju miast, jacy są ich odbiorcy i co oceniają, kto i co kształtuje przestrzeń, z jakich elementów się ona składa, w jaki sposób należy ją tworzyć i czy są jakieś ograniczenia w jej rozwoju. Artykuł, prezentując powyższe zagadnienia, przybliży czytelnikowi obraz współczesnej przestrzeni publicznej.

SŁOWA KLUCZOWE: przestrzeń publiczna, jakość miasta

Roman MATYKOWSKI

Magdalena DURA

THANATOTOPOGRAHY OF MEMORY IN THE PUBLIC SPACE OF POZNAŃ

ABSTRACT: The aim of the study is to characterise the distribution of some places of sudden death in Poznań, especially those commemorating victims of road accidents and casualties of historical events (e.g. the period of the Nazi occupation, the social protests of 1956, and the martial-law period). There is also a survey of some conceptions of cultural geography and associated disciplines dealing with such places.

KEY WORDS: thanatotopography of memory, monuments, urban public space

TANATOTOPOGRAFIA PAMIĘCI W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ POZNANIA

ABSTRAKT: Nekropolie i ich lokalizacja w środowisku były przedmiotem tradycyjnych studiów z zakresu geografii religii, jak również badań nad krajobrazem kulturowym. Pojawił się nawet postulat rozwijania dyscypliny szczegółowej – nekrogeografii, zajmującej się m.in. zmianami morfologii krajobrazu cmentarzy. Humanistyczną interpretacją przestrzeni kultury, której składnikiem są nekropolie, zajął się J. Kaczmarek. Według niego „nekropolie są przestrzenią kultury życia”, pozwalającą zachować pamięć o zmarłych w życiu społeczeństwa.

Jednakże obok nekropolii we współczesnej przestrzeni kulturowej powstają nowe miejsca pamięci o zmarłych – i pojawia się problem upamiętnienia miejsc związanych ze śmiercią. Układ tych miejsc w przestrzeni publicznej miasta można określić mianem tanatotopologii pamięci. Etymologia tego określenia wywodzi się od greckich słów: *thanatos* (oznaczającego w mitologii greckiej boga śmierci), *topos* (oznaczającego miejsce) i *logos* (oznaczającego naukę). Koncepcja topologii pamięci została zastosowana przez M. Cranga i P.S. Travlou do przedstawienia relacji pomiędzy czasem, miejscem i pamięcią w opisach literackich miast, m.in. spojrzeniu na Ateny przez Flauberta. Określenie to nawiązuje też do rozważań J. Kaczmarka o kontinuum ontologicznym miejsca, w którym wyróżnia on kategorię topologii bycia. Jej zadaniem – według przywołanego autora – jest „określenie istoty miejsca i odkrywanie prawideł pozwalających zrozumieć wydarzenie się miejsca w życiu jednostki, grupy, społeczeństwa”.

W przestrzeni publicznej polskich miast pojawiło się w XX w. wiele oznakowanych miejsc śmierci. Jedne z nich są wyrazem pamięci zbiorowej o wydarzeniach historycznych, inne – wyrazem chęci upamiętnienia

miejsca śmierci bliskiej osoby przez krąg najbliższej rodziny lub przyjaciół.

Celem niniejszego opracowania jest charakterystyka upamiętnionych miejsc śmierci w przestrzeni publicznej Poznania.

SŁOWA KLUCZOWE: tanatotopografia pamięci, przerzeń publiczna miasta

Anna CEGŁOWSKA

Roman MATYKOWSKI

PUBLIC SPACES AND THEIR SIGNIFICANCE IN A BIG CITY: THE CASE OF POZNAŃ

ABSTRACT: The aim of the study is to characterise fragments of the public space of Poznań, or rather to compare three of its types as represented by the Old Market (amusement functions and social meetings), the Old Brewery (primarily shopping functions), and the Citadel (recreational functions). There is also a survey of conceptions concerning the public space of cities and its role in the shaping of links among their inhabitants.

KEY WORDS: urban public space, Old Brewery, Old Market, Citadel

PRZESTRZENIE PUBLICZNE I ICH ZNACZENIE W DUŻYM MIEŚCIE: PRZYPADEK POZNAŃ

ABSTRAKT: Celem pracy jest charakterystyka fragmentów przestrzeni publicznej Poznania i porównanie trzech jej rodzajów, reprezentowanych przez Stary Rynek (funkcje rozrywkowe), Stary Browar (głównie funkcje handlowe), Cytadelę (funkcje rekreacyjne). Przeprowadzono również przegląd koncepcji dotyczących przestrzeni publicznej miasta i jej roli w kształtowaniu więzi pomiędzy mieszkańcami.

SŁOWA KLUCZOWE: miejska przestrzeń publiczna, Stary Browar, Stary Rynek, Cytadela

Agnieszka KWIATEK-SOŁTYS

CHURCH LAND OWNERSHIP IN SMALL TOWNS IN POLAND

ABSTRACT: The landownership structure of towns seems to be an important element influencing their harmonious growth on one hand and the management of the urban space on the other. There are still important changes in this field in Poland, these changes go slowly but they should lead to the stabilization of the spatial structure of towns. The problem of land ownership is rather a new one in Polish research and geographical urban literature but it seems to be important also because of the current issues of privatisation and the difficult and complicated process of reprivatization of land and property. The land belonging to church in Poland make one of the land ownership groups which were reactivated in the 90ies. There are over 130 thousand hectares of land belonging to the church and denominational associations in Poland in 2007 what makes only 0,4% of the total area of the country. The paper shows the differentiation of the church land in small towns where the average share is 1,23% of their area. The land usage within this ownership category is also presented. For 145 small towns the land belonging to church consists of only built up area while in

others it can also be used as the agriculture or forest area. The spatial distribution of churches' plots, which is another important problem, is shown on few examples. It seems to be an important element influencing the towns' land policy as the reprivatisation process of the church land is not completely finished.

KEY WORDS: small towns, land ownership structure, church property

WŁASNOŚĆ KOŚCIOŁA W MAŁYCH MIASTACH W POLSCE

ABSTRAKT: We współczesnych procesach kształtowania przestrzeni miejskiej istotną rolę odgrywa jej podział pomiędzy różne grupy użytkowników i właściciele miejskich gruntów. W artykule autorka ukazuje problem własności ziemi w małych miastach w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem gruntów należących do Kościoła.

Grunty kościelne to jedna z reaktywowanych form własności ziemi i wyróżniana w obecnej statystyce geodezyjnej (9 grupa rejestrowa). W całym kraju, według statystyk na 1 stycznia 2007 r., do Kościoła i związków wyznaniowych należało ponad 130 tys. ha, z czego na miasta przypada niespełna 13%.

Opracowanie ukazuje znaczne zróżnicowanie gruntów kościelnych w małych miastach, gdzie średnio stanowią one 1,23% ich powierzchni. Istotne jest ponadto użytkowanie ziemi w tej kategorii własnościowej. Na wybranych przykładach ukazano również rozmieszczenie gruntów należących do Kościoła i ich wpływ na miejską gospodarkę gruntami, co wydaje się istotne w świetle niezakończonego jeszcze procesu zwrotu majątku należącego do Kościoła i prac Komisji Majątkowej.

SŁOWA KLUCZOWE: małe miasta, własność Kościoła, struktura własności ziemi

Ewa OGŁĘCKA

LEGAL ASPECTS OF URBAN GREEN AREAS PLANNING

ABSTRACT: Urban green areas has important and various functions what is known for a long time. In a post-war period a lot of publications came out in this field and presented in the literature theoretical aspects remained actual to a large extent till now. Before transformation there existed rules regulating designing of green areas in housing parts of cities. During last few years, especially after Poland's accession to the EU, issues of environmental protection became much more significant what was reflected in legislative changes. However, overview of current regulations shows, that problems of creating urban green areas is often treated as not so important, though it is strictly connected with environmental protection. There are still no regulations referring to the adaptation of environmental protection idea into spatial planning, including regulations being a legal foundation for creating urban green areas. Planning of these areas is based mainly on local authorities' will as well as on designers' knowledge. However, in current conditions this support is too poor, therefore regulations are needed which would normalise the process of urban green areas designing and which would be in force while preparing documents in the field of spatial planning.

KEY WORDS: green areas, sustainable development, urban planning standards, spatial planning, the study of conditions and directions of spatial planning, local spatial management plans

PRAWNE ASPEKTY PLANOWANIA TERENÓW ZIELENI W MIASTACH

ABSTRAKT: Tereny zielone w mieście pełnią ważne i różnorodne funkcje. W okresie powojennym powstała bogata literatura na ten temat, a przedstawione tam podstawy teoretyczne planowania terenów zielonych na

obszarach miast pozostały w dużej części aktualne do dziś. Do czasu transformacji ustrojowej istniały przepisy normujące projektowanie zieleni na terenach mieszkaniowych. W ostatnich latach, zwłaszcza po wejściu Polski do Unii Europejskiej, problematyka ochrony środowiska nabrała o wiele większego znaczenia, co znalazło odzwierciedlenie w zmianach legislacyjnych. Przegląd obecnych przepisów pokazuje jednak, że problematyka kształtowania terenów zielonych w miastach, pomimo że związana jest ściśle z ochroną środowiska, nie doczekała się należytej uwagi. Wciąż brakuje przepisów instrumentalizujących hasła ochrony środowiska w planowaniu przestrzennym, w tym przepisów, które stanowiłyby podstawę prawną kształtowania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych i obszarach urbanizacji. Planowanie tych terenów opiera się głównie na woli gmin i wiedzy projektantów, jednak w obecnych warunkach oparcie to jest za słabe, dlatego konieczne są przepisy normujące projektowanie terenów zielonych, które to przepisy obowiązywałyby przy sporządzaniu aktów z zakresu planowania przestrzennego.

SŁOWA KLUCZOWE: tereny zielone, rozwój zrównoważony, standardy urbanistyczne, planowanie przestrzenne, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Paweł KRZEMIŃSKI
Dominik SIKORSKI

ROLE OF MILITARY UNIT IN CONTEMPORARY PROCESS OF STRUCTURAL SPATIAL CHANGES OF THE CITY IN CASE OF ŁASK

ABSTRACT: The reorganization of the army in last few years has been caused major changes in the spatial distribution of military units. Some of them have been completely liquidated, while others have been expanded and modernized. This has contributed to changes in the functional-spatial structure of urban areas associated with the army. This is particularly evident in smaller cities where the army and the community linked to it have a significant impact on the shaping of urban space. Article aims to describe the impact of a military unit on the transformation of functional-spatial structure of a small town, which Łask is. Development of this town, for over fifty years connected with the army, is largely associated with localized in the neighborhood the military facilities. In addition to military infrastructure on the formation of the spatial structure of Łask affects the belonging to the Ministry of Defense residential buildings for individual workers and their families. The process also includes changes in land use of former military unit.

KEY WORDS: Łask, military base, city

ROLA JEDNOSTEK WOJSKOWYCH WE WSPÓŁCZESNYCH PROCESACH PRZEMIAN STRUKTURY PRZESTRZENNEJ MIASTA NA PRZYKŁADZIE ŁASKU

ABSTRAKT: Dokonująca się w ostatnich latach reorganizacja armii spowodowała duże zmiany w przestrzennym rozmieszczeniu jednostek wojskowych. Część z nich została całkowicie zlikwidowana, inne zostały rozbudowane i unowocześnione. Przyczyniło się to także do przemian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszarów miejskich związanych z wojskiem. Szczególnie widoczne jest to w przypadku mniejszych ośrodków miejskich, w których wojsko i społeczność z nim związana mają istotny wpływ na kształtowanie przestrzeni miejskiej.

Artykuł ma na celu przedstawienie wpływu jednostki wojskowej na przeobrażenia struktury funkcjonalno-przestrzennej małego miasta, jakim jest Łask. Rozwój tego ośrodka, od ponad pięćdziesięciu lat związanego

z wojskiem, w dużej mierze uwarunkowany był ulokowaniem w jego pobliżu obiektów wojskowych. Oprócz infrastruktury *stricte* wojskowej na kształtowanie struktury przestrzennej miasta wpływają należące do resortu obrony obiekty mieszkalne, przeznaczone dla pracowników jednostki i ich rodzin. Proces przeobrażeń nie ominął również zagospodarowania terenów powojсковych, powstałych po likwidacji jednej z jednostek.

SŁOWA KLUCZOWE: Łask, miasto, tereny wojskowe